

2-4 m. VAIKŲ KALBOS YPATUMAI

Gyvename komunikacijos, pasaulinio ryšių tinklo amžiuje. Internetas ir mobilusis telefonas tapo įprastomis bendravimo priemonėmis. Atrodo, kad kalbos kultūros lygis aukštas, vaikai gali lavinti kalbą vartodami įvairias raiškos priemones. Tačiau tikrovėje yra kitaip. Vokietijos mokslininkai tyrė moksleivių kalbinės raiškos ir skaitymo įgūdžius. Gauti rezultatai paskatino patikrinti ir ikimokyklinio amžiaus vaikų kalbą. Išvada tokia: vaikų žodynas ir raiškos gebėjimai neatitinka jų amžiaus reikalavimų.

Mūsų darželio vaikų kalbos padėtis ne ką geresnė:

2019 m. patikrinta apie 100 vaikų kalba ir nustatyta kad daugiau nei pusė turi kalbos sutrikimų.

Ne viena mama ir tėtis sutiks, kad kitų pastebėjimas „o jūsų vaikas dar nekalba?“ erzina. Iš tiesų vaiko kalbos raida– svarbus aspektas, į kurį nereikėtų numoti ranka. Neseniai atlikti tyrimai rodo, kad vaikams, kurie pradėjo lankyti mokyklą žinodami daugiau žodžių, greičiau sekėsi pasiekti aukštesnių rezultatų. Taigi kada reikėtų sunerinti dėl vaiko kalbos raidos?

Kalbos raidos specialistai sako, kad tėvai vaiko kalbos raidą turėtų stebėti nuo mažų dienų. Tiesa, daug kas priklauso nuo tam tikrų aplinkybių. Pvz. berniukų kalbos raida yra du-tris kartus lėtesnė negu mergaičių. Specialistai sako, kad:

Dvejų metų vaikai turėtų mokėti sudėlioti sakinį iš dviejų žodžių, pvz. didelis kamuolys, geltona saulė. Tam vaikas turi turėti pakankamą žodyną, kuriame būtų apie 50 žodžių, kai kurie specialistai padidina iki 100. Dvejų metų vaikai turėtų mokėti pirštuku parodyti ne tik aplinkoje esančius daiktus, bet ir pažinti juos paveikslėliuose. Vaiko kalba sudėtingėja, pradeda suprasti ir vykdyti nurodymus: paimti, atnešti, padėti. Pirmieji vaiko žodžiai būna daiktavardžiai, o po to seka veiksmažodžiai, būdvardžiai.

Trejų metų vaikas savo žodyne turėtų turėti apie tūkstantį žodžių. Tokio amžiaus vaikai turėtų mokėti sudėlioti sakinį iš 5-7 žodžių. Maža to, trejų metų vaiko kalba turėtų būti suprantama ne tik šeimos nariams, bet ir kitiems žmonėms. Vaikai jau geba sudaryti sakinius, kalba emocionali, lydima judesių. Dažniausiai vartoja savo vardą, o ne įvardį „aš“. Bendrauja 3-4 žodžių sakiniais. Šveplavimas vis dar tęsiasi. Savo grupėje turiu keturis vaikus su kuriais mes dar nesusikalbame, nors jau visi turi tris metus.

Ketverių metų vaikai daug kuria, fantazuoja, bendrauja. jau vartoja 2-3-4 skiemenų žodžius. Šio amžiaus vaikai daug klausinėja, taip plečia savo aktyvų ir pasyvų žodyną. Keturių metų vaikų kalba

yra suprantama klausytojui, pakankamai taisyklinga. Mėgsta klausyti pasakų, domisi knygelių iliustracijomis. Jų poveikis yra įvairialypis. Turiu grupėje vieną mergaitę kuri kalba daug, bet ne visada ją galiu suprasti. Ir toliau su vaikais kalbamės apie viską, kas mus supa. Stebėdami gyvūnus išsiaiškinkime, kaip kas juda: šuo bėga, lekia, šokinėja, žvirbliukas straksi, gyvatė šliaužia, zuikis liuksi, žuvis plaukia, o vaikas viską moka-ir eiti, ir bėgti, ir šliaužti, ir šokinėti. Žmogus valgo, žvėris ir gyvulys ėda, paukštis lesa.

KALBOS UGDYMO BŪDAI:

1. **Lėta ir aiški kalbėseną.** Kalbant lėtai vaikai turi laiko įsisąmoninti žodžius, geriau atpažįsta naujus žodžius.

2. **Ugdyme taisyklingą kalbėseną.** Kalbėdami su vaikai privalome priimti vaikų kalbą tokią, kokia ji yra, net su prasmės ar gramatinėmis klaidomis, ir kreipti taisyklingumo link. Girdėdamas taisyklingą kalbą vaikas patys pradės taisyti savo klaidas.

3. **Visada atsakykite į vaikų klausimus.** Būtina atsakyti, kai vaikai pradeda be perstojo klausinėti „kas čia?“ Dažnai suaugę pamatę kad vaikas pasiima naują daiktą, neįsigilinę tepasako „padėk į vietą, neliesk“. Lavinant ankstyvus kalbos įgūdžius, tėvams tenka būti kantriems ir dėmesingiems.

4. **Nesitikėkite, kad kalbos gali išmokyti televizorius ar kompiuteris.** Niekas negali pakeisti aiškios tėvų kalbos, susijusios su tuo, ką jie veikia arba į ką žiūri. Televizorius negali pakeisti pašnekesio su vaiku akis į akį. Ypač neigiamai veikia kompiuteriniai žaidimai.

Šeima bene labiausiai įtakoja vaiko kalbos raidą ir bendravimą su aplinkiniu pasauliu. Jauki aplinka, mylinčių tėvų globa-geriausios sąlygos bendravimo įgūdžiams stiprinti. O bendravimas-vienas veiksmingiausių veiksnių, nuo pat pradžių padedančių vaikui rasti savo vietą gyvenime.

KAIP PADĖTI VAIKUI KALBĖTI?

1. Nešvepluokite kartu su vaiku.
2. Žaiskite kartu.
3. Vaikui reikia daug girdėti kad imtų suprasti. Maži vaikai , jie tokie protingi, tiek norėtų mums pasakyti, bet liežuvėliai neklauso ir gana.
4. Išklausyti ką vaikas kalba, pasakoja. Bendraujant labai svarbus akių kontaktas.
5. Padėkite vaikui suprasti žodžių prasmę. Šnekėti reikia ir apie tai, ką tuo metu darote-trumpai, bet aiškiai. Kalbame prausdamiesi, rengdamiesi ir kt.
6. Padėkime suprasti priežasties-pasekmės ryšius, pvz. lauke šalta-apsivilkime paltuką.
7. Svarbu lėta ir aiški kalbėseną.
8. Visada atsakykite į vaikų klausimus.
9. Nesitikėkite , kad kalbos gali išmokyti televizorius ar kompiuteris.

Kalba-tai pojūčių, norų, jausmų ir minčių perteikimo priemonė.

Sugebėjimas perduoti norimą žinią vadinamas **kalbėjimu**.

Bendravimas yra sudėtingas procesas.

Daugelis kalbos sutrikimų sunkiai ir ilgai taisomi turi liekamųjų reiškinių. Tad kuo anksčiau atkreipsime dėmesį į vaiko kalbą, tuo efektyviau jam galėsime padėti. Todėl nuo pat pradžių matydama kaip vaikai kalba, kai kuriems tėveliams rekomendavau kreiptis pas logopedą. Ir dabar keturi vaikai lankosi pas logopedę poliklinikoje, su kitais dirba Aistė. Gaila kad visų priimti negali. Mūsų grupės vaikų kalba yra prastoka. Iš 20 vaikų tik 6 kalba gerai, 8 reikia mažesnės pagalbos, o 5-ių laukia ilgas procesas.

Praktika paneigia tėvų nuogąstavimus, kad švepluojantis vaikas neišmoks kalbėti švepluojančių bendraamžių grupėje. Kartais galvoja kad vaikas vėl ims švepluoti.

Logopedės, auklėtojų, kitų specialistų bei tėvų bendras darbas, jo tęstinumas ir perimamumas garantuoja visišką kalbos ar kalbėjimo sutrikimų pašalinimą. Deja, tėveliai ne visada linkę padėti.

Tad apsišarvuokite kantrybe, pasiieškokite tinkamų eilėraščių ir nesinervinkite, jei vaikas ne viską darys tiksliai. ***Juk tam ir mokomės, kad išmoktume.***

Parengė

S. Valickaitė

Auklėtoja-metodininkė